

A túloldaladról¹

Ám ha a túloldalról nézzük

Rizsányi Attila fordítása

Mindenkinek kell hogy legyen egy saját helye. Egy hely, amiről senki más nem tud. Van annak már néhány éve, hogy felfedeztem, de csak nemrég lett az enyém. A park legvégén található, fenyőkkel körülvéve, teljesen elszigetelten. A gyepen megbarnult, sokéves tűlevelek, akár egy puha ágy. Három fenyő veszi körül, és a hátsó oldalán egy magas fal van. Nem tudom, mi van mögötte, magántekek, rét vagy valami más.

A most már viszonylag rendszeres sétáim itt érnek véget, az én csendes, magányos, elszigetelt helyemen. Általában leülök a puha tűlevélszőnyegre, néha lassan forgok, olykor meg alig létezem.

Az a fal mindjobbban a hatalmába kerít. Mi van mögötte? Ki van mögötte?

Soha fel sem merült, hogy semmi és senki nincs mögötte. Így ötlött fel bennem, hogy kommunikáljak a fallal. Vagy azzal, aki mögötte van. Felírtam valamit a jegyzetfüzetembe, a lapot kitéptem, összetekertem, és átdobtam a túloldalra. Nem tudtam, hogy milyen, de valamilyen választ mindenképpen vártam.

Másnap semmit nem találtam, csak egy kis verebet, amely rémültem elröppent az ágról. Leültem, és írtam egy egészen rövid elbeszélést, és átdobtam. Aztán napról napra a legkülönbözőbb módokon mutatkoztam be: írtam naplófeljegyzéseket, filozófiai értekezéseket, kisesszéket, panaszleveleket, imádságokat, mindenfélét, ahogy mondani szokás, kedvem szerint.

És mindvégig tudtam, hogy amit csinálok, semmiképpen sem hiábavaló, hogy van valaki vagy legalább valami a fal mögött, és hogy a kapcsó-

---

¹ Részlet Dejan Vukićević *Nokat i meso* (Kulturni centar Novog Sada, Újvidék, 2016) című regényéből.

lat létrejött. Nagyjából úgy, mint az a tábla, amelyet kiküldtek az űrbe az emberiség egy másik vagy az összes többi civilizációnak szánt üzenetével, amelyet azok, előbb vagy utóbb, megtalálnak és dekódnak. Azzal, hogy az én üzeneteim naponta érkeztek, és mélyen bensőségesek voltak. Mindaz, amit mások tudtak rólam, természetesen megtalálható volt bennük, de az is, amit senki sem tudott, meg néha olyan is, amit én magam sem.

És ez éveken át tartott. Bizonyos ígéreteimet teljesítettem, mások azonban nemhogy elárultattak, hanem átalakultak, az ellentétükbe fordultak át. Válasz pedig továbbra sem volt.

Az, hogy az esszék és elbeszélések a fal túloldalára jutva örökre eltűntek, mert otthon nem írtam újra őket, nem érintett rosszul. Régen elmúlt már az újságokban és folyóiratokban publikálás varázsa, az olvasók iránti szükségletemet azzal elégítettem ki, hogy kéziratokat adtam át annak az egyetlen, ismeretlen olvasónak, aki – mostanra már – mindent tudott rólam, és ha képes volt olvasni a sorok között, nálamnál is többet.

*

És akkor, egy napon, amikor behúzódtam az érintetlen helyemre, volt mit látnom. Elárasztották a papírtekercesek, ugyanazok, amelyeket én küldtem éveken át. Muszáj volt mindegyiket megfognom és kinyitnom, újra meg újra megbizonyosodva arról, hogy nincs rajtuk semmi azon kívül, amit magam írtam. Elég gyakran lepődtem meg azon, amit olvastam, de a kézírás, minden kétséget kizáróan, egyedül az enyém volt.

És legvégül felfedeztem egy lapot, amelynek mindkét oldalán volt szöveg. A hátoldalán ez állt:

Útolsó haszontalan idiótája! Ne dobáld ide többet a papírokat, elég volt ebből a szemétből!

Ám ha a túloldalról nézzük II.

A gyalogátkelő túloldalán áll. És felém néz. Ahogy én is felé. Egyikünk sem tekint az elhaladó autókra, hanem csak egymásra.

Amikor egy lábbal az aszfaltra lép, azonnal visszakozik és meghátrál. Azután a járdán tesz néhány lépést jobbra, néhányat pedig balra.

Ki az az ember az út túloldaláról?

A körvonalai alapján nem állítanám, hogy ismerem. Miért habozik átkelni az úton? Arra vár, hogy előbb én tegyem meg?

Állunk és nézzük egymást. Egyáltalán mit akar tőlem? Mik a szándékai? Miért határozatlan? Mégis, milyen jellemről van szó, ha az átkelés problémát jelent neki?

Hirtelen rájövök, hogy mindezeket a kérdéseket magamnak is feltehetném. De nem találok válaszokat, csak a kérdések rajzanak.

Mi lenne, ha átmennék a túloldalra, vajon akkor ő is átkelne az úton? Vagy ő is a „saját” oldalára menne?

Kővé meredve és zavarodottan állunk most. Mit lehetne kezdeni velünk? Ó, már meg is született a „mi” pozíció! Azt sem tudom, ki ő, de már *mi* vagyunk.

A csendet csak a ritkán elhaladó járművek zavarják meg. Azután ismét eluralkodik a béke. De milyen béke ez, ha ellentétes oldalakon állunk, saját lövészárkainkban? Egyre mélyebbre túrja kezeit a zsebébe, mintha ez segítené a döntéshozatalban.

De miféle döntésről van szó egyáltalán? Vajon most, ebben a pillanatban ugyanezt a kérdést teszi fel magának? Egyáltalán tudomást vesz rólam? Az, hogy felém néz, még nem feltétlenül jelent valamit. Nem feltétlenül muszáj, hogy ugyanazt jelentsem a számára, mint amit ő nekem. Csak tudnám, hogy mi a fenét jelent ő nekem.

Továbbra is csak sétál oda meg vissza. És egyértelműen engem néz.

Habár, megint csak, ha a túloldalról nézzük...

Kellemetlenség a liftben

A hatodikon valakinek mindig muszáj beszállni.

Csak ne a fecsegő Danil legyen! Soha nem láttam és találkoztam még fecsegő zsidóval. És éppen ennek az egyetlennek kellett az én bejáratomhoz keverednie.

Már azelőtt elkezd beszélni, hogy az ajtó kinyílna, de hogy kinek, a fene se tudja. Folytatja azután is, hogy belép, és nem hagyja abba akkor sem, amikor ismét kinyílik az ajtó. A globális felmelegedésről, a klónozásról, a biztos fogadásról, a szarkómákról, bármiről.

De ezúttal nem ő az. Hanem a menyé a kislányával. Aki mindig elbújik az anyja védőszárnyai mögé, és onnan kukucskál. Nem nézek rá, csak néha, nem akarom megriasztani a gyereket. Az anya kifejezetten hallgató. Nem is szól semmit, csak biccent, amikor belép. És nem adja jelét semmilyen kellemetlenségnek, amiért egy ismeretlen férfival utazik.

*

A földszinten beszállt velem egy pár. Egy ismeretlen pár. Látogatóba jöttek, nyilvánvalóan. Hallgatnak. Hol egymásra néznek, hol meg a cipőket bámulják. A férfi köhint. Még egyszer. Vigyázunk, nehogy egymás-

hoz érjünk. Ha esetleg ilyesmi történne, azonnal elnézést kérnénk egymástól.

Látszik, hogy feszülten igyekeznek mondani valamit, de nem megy nekik. A nyolcadikon kissé a kijárat felé fordulok, és úgy búcsúzom, hogy egy pillanatra leeresztem a szemhéjam. Igen, Panajotovićékhoz mennek *szlavára*.

*

Megint megáll a hatodikon. Azon a bizonyos hatodikon. Meg kellene szüntetni. Vagy le kellene mennem az ötödikig, és onnan hívni a liftet.

A fodrásznő. Persze lehet, hogy nem is fodrász, de én így hívom. Szüntelenül a fülem környékét nézi. A hajamat méricskéli. És a legkevésbé sem kellemetlen neki, hogy így rajtam felejt a szemet. Annyira szemérmetlen, hogy soha nem bírok odafigyelni a hatalmas dekoltázsára, amely továbbvezeti a szemet, lejjebb. Mélyebbre.

*

Lám, egyszer már én is egyedül liftezhetek.

Á, az ördög nem alszik! Az utolsó pillanatban egy barna cipő akasztja meg az ajtókat. Ó, szomszéd! A zenész az ötödikről meglepetten kiált fel, mintha megdöbbené, hogy itt lát. Színlelt kedélyállapota azonban lelohad, amint belép. Néha megköszörüli a torkát, mintha meg akarna szólalni, de mindig annyiban marad.

*

Már a parkolóban észrevettem. És a bejáratig egy meztelencsiga lassúságával lépkedtem. No de nem ért semmit. Nyilván ő is látott engem, majd elfoglalta leshelyét, a mutatóujját végig az ajtónyitó gombon tartva. Nem volt hová menekülnöm. Már elhasználtam minden kifogást: hogy előbb le kell mennem a pincébe, hogy valamit vissza kell vinnem az autóba, hogy meg kell nézнем a postaládát, hogy csak az elsők lakó szomszédhoz megyek, ezért inkább lépcsőzők...

Nem túlzottan zavar, hogy valaki olyan után menjek be az illemhelyre, aki valami szarással végzett. Az viszont rettentően zavar, ha valaki után bemegyek, és megérezem a szagát. A bőr vagy a ruha bűzét, a fene tudja, mi az. A szar bűzlik, de hadd bűzölögjön, a bűz a sajátja, és muszáj bűzlenie. De soha nem fogom megérteni, miért kell az emberi testnek bűzlenie. És ez nem is izzadságszag, hanem valami nehéz, fojtogató bűz.

Na, hát épp ilyen ez az ember, aki türelmetlenül vár a liftben, ujját a gombon tartva. Amint belépek, azonnal megérezem majd azt a szagot, behúzódik a ruhámba meg az orrlyukaimba, és hosszan megmarad.

*

Nem kérdés, hogy megáll-e majd a hatodikon. Biztosan megáll. De ez most csak egy kisfiú focilabdával. Egy zavarban levő fiúcska, aki nyugtalanságában kezét a labdához ütögeti. Meg szeretném kérdezni tőle, hogy szereti-e a focit, melyik poszton játszik, elmondanám neki, hogyan fociztunk minden szünetben az általános iskolában, még az ötpercesekben is, hogy elég tehetséges voltam, középhátvéd, és szinte soha nem követtem el szabálytalanságot, hogy ma egészen másmilyen focit játszanak...

De egyikről sem szóltam. A kisfiúk nem szeretik, ha untatják őket.

Csak egymásra kacsintottunk. Én az üdvözlés, ő pedig a hála jeleként. Amiért nem unalmaskodom.

*

A lift előtt állt, és várta, hogy leérjen. Elsőnek léptem be, igazi úriemberként, megnyomtam a nyolcadik gombot, ő pedig csak bólintott. Egész idő alatt bámultam, ő rám se pillantott. Szépséges vagy, Sáron leánya, gondoltam, de nem mondtam ki hangosan. Kihez mész, és kit fogsz boldoggá tenni?

Ellenállhatatlan parfümillat, egyszerre átható és diszkrét. Körkörös fejmozdulattal gyakran hátraveti a haját. Milyen szép is lenne, ha nem lenne itthon az a szomszéd, akihez indult, ezért hozzám fordulna némi-nemű segítségért.

De ezek csak merő ábrándok, majd kicsattan az önbizalomtól, tudja, hova megy, minek megy. No, hát nem szarkupac vagyok, legalább egyszer nézz rám, baszom az anyád.

Nem száll ki a hetedikem, kérdően nézek rá, ő csak megnyomja a gombot, és eltűnik.

Prosti, száz százalék.

*

Állok a lift előtt és fülelek. Mintha már valaki hívta volna. Várom egy kicsit, hogy megbizonyosodjak az ellenkezőjéről, majd megnyomom a gombot. Megjön a lift, kinyílik az ajtó, de valaki mégis van benne. Most már túlzás lenne elbújni.

A doktornő. A kilencedikről. Mosolyog. Pedig azt mondták, hogy szép idő lesz, mondja. Igen, válaszolom. Két emeletet hallgatunk. Sehogyan sem tudják eltalálni az időjárást, mondja. Igen, igen, válaszolom.

És íme, leértünk a földszintre. Nem kell tovább folytatnunk.

*

Állok egyedül, már hívtam is, senki nem fog kiszállni belőle, senki nincs a láthatáron. Végre egyedül.

Nem kell félrehúzódnom, hogy valakihez hozzá ne érjek. Nem kell udvariassági beszélgetéseket folytatnom. Nem kell vigyáznom, hogy hova nézek. Nem kell arra figyelnem, hogy nézek ki. Nem kell hallgatnom senki monológját. Nem kell belelegeznom mások szagát.

Kinyílik az ajtó, lelkesen, szinte füttyörészve lépek be. A neonlámpa még tévovázik, hogy dolgozzon-e, néhány másodperces időközökkel pislog. Ahelyett, hogy örülnék, amiért végre egyedül leszek a liftben, feszültséget érzek. És ez minden emelettel tovább fokozódik. A fény pulzál és feldühít. Hirtelen megfordulok, mert az engem elnyomó, megmagyarázhatatlan erő mögülem jön, a hátam felől. Egy pillanatra sötét lesz, és amikor a neonfény szétárad a liftben, megpillantok egy kellemetlen, borzalmas arcot, amint zavarodottan néz rám, és ugyanakkor hőköl hátra, amikor én.

Buli a liftben

Igencsak furcsa ez a lift, gondoltam, miközben a gombot nyomogattam, ki tudja, hányadszor. Annyi sok év, és sehogy sem tudom megszokni. Mostanáig le tudtam menni párszor. Ha néhány évvel fiatalabb volnék. Néhány évtizeddel.

De ilyen még tényleg soha nem történt. Először hallani lehetett, amint az a fiú hívja az anyját a kaputelefonon, és jelzi, hogy érkezik. De mikor volt ez! Már nem is emlékszem.

Azután megállt, azt hiszem, mindegyik emeleten. Nem emlékszem, hogy ilyen valaha is történt volna. Elindul, megáll, elindul, megáll... És éppen vasárnap van ilyen tömeg.

Persze semmiképp sem fogok elkésni, az én drágám megvár a temetőben, de borzasztóan unalmas ez a várakozás a fémajtó előtt. Á, itt van... Végre...

Micsoda zabolátlan társaság! Egy, kettő, három, négy, öt, hat, és ott van a sarokban a kisfiú is, a focilabdával – hét. És mind férfi, a mindensé-

git! Csakugyan szokatlan! És én vagyok a legidősebb. Amelyik korban a legközelebb áll hozzám, élelmiszereket vesz elő a szatyrából, és osztogatni kezdi. És nem veszi észre, hogy a zacskóból valami hullik. Mintha búzaszemek lennének. Kemény sajt, nyakkaraj, sonka, szép kis lakoma. Engem is megkínál. No, hogy ne rontsam el a mulatságot, elfogadom, miért ne.

Nem ismerem senkit, de valahogy mindenki olyan ismerős. A legényke zenét kezdett engedni a telefonjáról. Csak tudnám, honnan szedte a Rani mrazt. Emlékszem erre a számra, az összes lemezem közül a legjobban szerettem. *U razdeljak te ljubim*. Még hagyjám, hogy ezek az idősebbek, de hogy ez a legényke, na meg az is, aki a húszas éveik derekán járhat, honnan ismerik ezt a dalt. Még a sarokban álló kislemez is énekel: *...svim žarom srca svog...* És Đolával együtt hangosabban ismétli: *srca svog!*, pedig nem is tudja, valójában miről is van szó.

Érthető, miért utazott olyan hosszan a lift. Egyesével szálltak be emeletenként. De hova indultak, ha egyikük sem száll ki? Lehetséges lenne, hogy mindenki az előzőt vonta magával felfelé? Én meg mindahányukat.

Beatles. Az bizony, én ezt a dalt már teljesen el is felejtettem – *And I love her*. Hogy lehetséges ez? Annyira szerettem. Őt és a róla szóló dalt is. Hát ez egészen egyszerűen csoda, tényleg.

Most Black szólt a telefonból, a *Wonderful life*. Mindannyian topognak a ritmusra. Hihetetlen. Black. Megcsinálta azt az albumot, és eltűnt. Az albumot a világ legjobb dalával. Olyan búskomor, mégis az a címe. *Coincidentia oppositorum*. No, ha most még felhangzana Beethoven. A komor Beethoven. Mintha én állítottam volna össze a lejátszási listát ehhez a furcsa bulihoz. Én is mozogni kezdtem a ritmusra, mit csináljak, kellemsen megleptek.

Nem emlékszem, hogy valaki megnyomta volna a földszint gombját, de miért lepődnénk meg ezen, a lift mindenképpen lefelé halad. Feltartóztathatatlanul.

Ó, drágám, amikor hamarosan elmesélem, nem fogod elhinni, miféle társaságban utaztam, és hogy milyen buli vendége voltam. És mindegyikük szemüveges. Kivéve a kislemez és a kamaszt. A legidősebb zakóján fekete szalag van, gyászol valakit. A harmincvalahány éves becsomagolt játkot visz, úgy néz ki, mintha babalátogatóba indult volna. A negyvenes éveinek derekán járó aktatáska olyan borús, fáradt, az ötvenes éveinek felét élő pedig egy futball-labdát szorongat, ezzel mutatva, gondolom, a vitalitását.

De a lift csak halad lefelé, és senki sem száll ki, még az öt-hat éves kislemez is, aki, hallottam jól, szólt az anyjának.

Aztán megállt a lift.

És mindannyian megdermedtek.

Nem a földszint volt, eggyel tovább haladtunk.

Hirtelen mindannyian nagyon elkomolyodtak, elhallgatott a zene a zajos trombitásokkal, és mindannyian rám néznek.

És akkor kinyílik az ajtó, a fiú pedig utoljára nyomja meg a gombot a mobilján.

A Holdfénysonáta.

Elmosolyodtam, ők továbbra is megmaradtak a néma jelenetben, engem bámulva. Senki sem akart kiszállni.

Milyen szép és érdekes volt az az utazás a hét ismeretlennel, gondoltam.

És végtelenül rövid.